Załącznik nr 10

KONCEPCJA MATERIAŁÓW MULTIMEDIALNYCH
DLA DORADZTWA ZAWODOWEGO

Uniwersalny standard realizacji krótkich filmów o zawodach

I. Założenia ogólne

Koncepcja określa uniwersalny standard przygotowania i realizacji krótkich materiałów filmowych dotyczących zawodów. Jej zadaniem jest zapewnienie spójności całej serii przy jednoczesnym zachowaniu możliwości dostosowania każdego filmu do specyfiki prezentowanego zawodu, środowiska pracy i grupy odbiorców.
Filmy powinny tworzyć jednolitą serię rozpoznawalną pod względem sposobu prowadzenia narracji, rytmu, języka wizualnego, konstrukcji materiału i wykorzystania grafiki. Jednocześnie nie powinny być identyczne. O ich przebiegu decyduje to, co jest najbardziej charakterystyczne dla danego zawodu.
Podstawowa zasada realizacyjna brzmi: najpierw pokazać zawód, a następnie go objaśnić. Obraz, działanie, bohater i sytuacja zawodowa prowadzą narrację, natomiast komentarz, napisy i grafika wspierają odbiór informacji.
Film powinien być krótką, dynamiczną historią o pracy – pokazywaną „od środka", a nie encyklopedycznym opisem zawodu.

II. Cel i funkcja materiałów

1. Cel główny i cele szczegółowe

Celem materiałów multimedialnych przeznaczonych do doradztwa zawodowego jest atrakcyjne, rzetelne i przystępne przedstawienie świata zawodów poprzez ukazanie rzeczywistych warunków pracy, charakterystycznych zadań i czynności zawodowych oraz efektów wykonywanej pracy. Materiały mają wspierać odbiorców w poznawaniu specyfiki różnych zawodów, odkrywaniu własnych zainteresowań i predyspozycji, a także w świadomym podejmowaniu decyzji dotyczących dalszej edukacji i przyszłej aktywności zawodowej.

Cele szczegółowe materiałów multimedialnych dla doradztwa zawodowego obejmują:

- przedstawienie rzeczywistego środowiska pracy charakterystycznego dla danego zawodu, z uwzględnieniem warunków, organizacji i specyfiki wykonywanych zadań;
- ukazanie charakteru i specyfiki zawodu poprzez prezentację konkretnych działań, czynności i procesów pracy;
- zaprezentowanie typowych zadań i obowiązków zawodowych poprzez pokazanie ich realizacji w praktyce;
- przedstawienie narzędzi, urządzeń, maszyn, technologii i rozwiązań wykorzystywanych w wykonywaniu danego zawodu;
- ukazanie kolejnych etapów pracy, jej rezultatów oraz znaczenia wykonywanych zadań;
- przedstawienie kompetencji, umiejętności i cech istotnych w danym zawodzie poprzez ich wykorzystanie w konkretnych sytuacjach zawodowych, a nie wyłącznie poprzez ich opis lub wyliczenie;
- przybliżenie, w zwięzły i przystępny sposób, możliwości przygotowania do zawodu, w tym dostępnych ścieżek kształcenia;
- zaprezentowanie możliwych miejsc pracy, obszarów zatrudnienia, specjalizacji oraz kierunków rozwoju zawodowego;
- przełamywanie stereotypów dotyczących zawodów poprzez ukazywanie ich rzeczywistego charakteru, różnorodności zadań i możliwości rozwoju;
- zachęcanie odbiorców do samodzielnego poznawania zawodów, odkrywania własnych zainteresowań i predyspozycji oraz świadomego planowania indywidualnej ścieżki edukacyjno-zawodowej.

III. Uniwersalna formuła całej serii

Każdy film powinien być realizowany według wspólnego modelu narracyjnego. Stała formuła nie oznacza jednakowego scenariusza. Oznacza zastosowanie tych samych zasad prowadzenia widza przez materiał.

1. Jeden film – jeden zawód

Każdy film koncentruje się na jednym zawodzie. Widz powinien od pierwszych sekund wiedzieć, że ogląda materiał poświęcony konkretnej pracy.

2. Film jako historia pracy

Materiał powinien mieć formę krótkiej historii: widz obserwuje bohatera w środowisku pracy, poznaje jego zadanie, kolejne działania, narzędzia, decyzje i efekt końcowy. Informacje powinny być wprowadzane w naturalnym momencie, gdy widz właśnie ogląda opisywaną czynność.

3. Obraz prowadzi, komentarz objaśnia

Jeżeli daną informację można pokazać, należy przede wszystkim ją pokazać. Komentarz nie powinien opisywać tego, co widz dokładnie obserwuje, lecz wyjaśniać znaczenie czynności, procesu, narzędzia lub kompetencji.

4. Stały język wizualny serii

- dynamiczne rozpoczęcie filmu;
- krótkie i zróżnicowane ujęcia;
- łączenie planów ogólnych, średnich i detali;
- dominacja rzeczywistego materiału filmowego;
- naturalne dźwięki środowiska pracy;
- czytelne, krótkie napisy ekranowe;
- spójna identyfikacja graficzna całej serii;
- grafika i animacja wykorzystywane przede wszystkim do informacji, których nie można łatwo pokazać w obrazie;
- płynne przejścia pomiędzy kolejnymi etapami historii.

IV. Uniwersalna konstrukcja filmu

Czas filmu: 2,5 minuty. Podany podział jest ramowy.

1. Mocne otwarcie	0–8 s	Charakterystyczna czynność, narzędzie, maszyna, sytuacja zawodowa lub efekt pracy.
2. Poznaj bohatera i zawód	8–20 s	Osoba wykonująca zawód w naturalnym środowisku pracy, podczas wykonywania charakterystycznych czynności.
3. Zobacz pracę	20–70 s	Najważniejsze etapy procesu pracy, wykorzystywane narzędzia i technologie, podejmowane decyzje oraz współpraca z innymi osobami.
4. Co trzeba umieć?	70–92 s	Sytuacje przedstwiające wykorzystanie kompetencji, np. dokładności, kreatywności, komunikacji, myślenia analitycznego lub sprawności technicznej.
5. Jak przygotować się do zawodu?	92–107 s	Miejsce kształcenia i praktycznej nauki zawodu przedstawiająca możliwości przygotowania do wykonywania zawodu.
6. Gdzie można pracować i rozwijać się?	107–124 s	Przykładowe miejsca pracy, stanowiska, obszary specjalizacji lub możliwości rozwoju zawodowego.
7. Efekt pracy i zakończenie	124–147 s	Efekt wykonanej pracy, rezultat działania bohatera oraz ujęcia podsumowujące prezentowany zawód.
8. Plansza końcowa	147–150 s	Plansza zawierająca nazwę projektu i wymagane logotypy.

V. Szczegółowe zasady prowadzenia filmu

1. Otwarcie – pierwsze sekundy

Film nie powinien rozpoczynać się od długiego przedstawienia zawodu, planszy informacyjnej ani definicji. Pierwsze sekundy powinny pokazywać coś, co natychmiast identyfikuje charakter pracy.

- charakterystyczną czynność;
- dynamiczny fragment procesu;
- narzędzie lub urządzenie;
- kontakt z klientem lub odbiorcą usługi;
- nietypową sytuację zawodową;
- gotowy efekt pracy, którego powstanie zostanie pokazane w dalszej części filmu.

2. Bohater jako przewodnik

Rekomenduje się udział osoby rzeczywiście wykonującej prezentowany zawód. Bohater nie może pełnić funkcji osoby wypowiadającej się do kamery. Jego podstawową rolą jest pokazywanie pracy.

3. Pokazywanie procesu

Film powinien pokazywać nie tylko gotowy rezultat, ale przede wszystkim drogę prowadzącą do jego powstania. W zależności od zawodu może to być przygotowanie stanowiska, analiza problemu, wykonanie usługi, projektowanie, montaż, obsługa urządzenia, kontakt z klientem, kontrola jakości lub inne charakterystyczne działanie.

4. Kompetencje poprzez sytuacje

Kompetencje powinny być przedstawiane w kontekście pracy. Zamiast tworzyć listę cech, należy pokazać sytuację, w której dana kompetencja jest wykorzystywana.

- precyzja – pokazanie pomiaru, kontroli lub dokładnego wykonania zadania;
- kreatywność – pokazanie projektowania, tworzenia lub poszukiwania rozwiązania;
- komunikacja – pokazanie rozmowy z klientem lub współpracy z zespołem;
- analityczne myślenie – pokazanie analizy danych, problemu lub wyniku;
- sprawność techniczna – pokazanie obsługi narzędzi, maszyn lub urządzeń.

VI. Zakres treści obowiązkowych i fakultatywnych

Obszar	Co należy pokazać?
Istota zawodu	Na czym polega praca i jaka jest rola osoby wykonującej zawód.
Zadania i czynności	2–4 najważniejsze działania.
Miejsce pracy	Środowisko, stanowisko i warunki.
Narzędzia i technologie	Najważniejsze narzędzia, urządzenia, maszyny, programy i technologie.
Efekt pracy	Produkt, usługa, rozwiązanie lub rezultat.
Kompetencje	Najważniejsze kompetencje i ich zastosowanie.
Przygotowanie do zawodu	Najważniejsze możliwości kształcenia i praktycznego przygotowania.
Miejsca pracy	Przykładowe środowiska i stanowiska.
Rozwój	Specjalizacje, nowe obszary, awans, działalność własna – jeśli właściwe dla zawodu.
Zmiany technologiczne	Technologie istotne dla danego zawodu.

VII. Dostosowanie formuły do specyfiki zawodu

Uniwersalny standard powinien być stosowany elastycznie. Nie należy mechanicznie wymagać takiej samej liczby ujęć, tych samych czynności ani identycznego rozłożenia czasu w każdym filmie.

Rodzaj/specyfika zawodu	Priorytet realizacyjny
Praca manualna / techniczna	Proces, narzędzia, maszyny, bezpieczeństwo, efekt pracy.
Praca usługowa	Kontakt z klientem, przebieg usługi, komunikacja, efekt.
Praca kreatywna	Proces tworzenia, decyzje, narzędzia, współpraca, rezultat.
Praca analityczna / biurowa	Zadania, dane, technologie cyfrowe, współpraca, odpowiedzialność.
Praca w terenie	Miejsce, warunki, mobilność, narzędzia, sytuacje zawodowe.
Praca laboratoryjna / badawcza	Procedury, aparatura, analiza, bezpieczeństwo, rezultat.
Zawód związany z opieką / pomocą	Kontakt z człowiekiem, odpowiedzialność, czynności, kompetencje społeczne.
Zawód artystyczny / medialny	Proces twórczy, narzędzia, współpraca, rezultat.

VIII. Narracja, język i montaż

1. Narracja

Narracja powinna prowadzić odbiorcę przez historię pracy i odpowiadać na naturalne pytania: Co robi osoba w tym zawodzie? Jak wygląda jej dzień lub zadanie? Czym się posługuje? Co tworzy, naprawia, obsługuje, projektuje lub organizuje? Z kim współpracuje? Czego musi się nauczyć? Gdzie może pracować?

2. Język

- prosty, konkretny i zrozumiały;
- dynamiczny, z krótkimi zdaniami;
- bez nadmiaru terminologii specjalistycznej;
- bez stylu encyklopedycznego;
- bez przesadnie promocyjnych sformułowań;
- dostosowany do wieku i poziomu wiedzy odbiorcy.

3. Montaż

- tempo dostosowane do charakteru czynności;
- krótkie i zróżnicowane ujęcia;
- przeplatanie planów ogólnych, średnich i detali;

- pokazywanie kolejnych etapów działania;
- wykorzystanie naturalnych dźwięków;
- ograniczenie plansz tekstowych do informacji niezbędnych dla zrozumienia;
- płynne przechodzenie pomiędzy poszczególnymi częściami historii.

IX. Grafika, animacja i identyfikacja serii

Grafika i animacja powinny wspierać przekaz filmu, ułatwiać zrozumienie prezentowanego zawodu oraz zwiększać atrakcyjność materiału dla odbiorców. W przypadku zawodów, które nie są ujęte w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego i których prezentacja jest skierowana do dzieci, dopuszcza się częstsze wykorzystywanie animacji, ilustracji i innych form wizualizacji. Powinny one być dostosowane do wieku odbiorców, angażować ich uwagę i w przystępny sposób wyjaśniać charakter pracy, zadania oraz środowisko zawodowe. Częstsze stosowanie animacji nie powinno prowadzić do zniekształcania informacji o zawodzie ani utrudniać rozpoznania, na czym polega rzeczywista praca.
Grafika powinna jedynie pełnić funkcję wspierającą. Nie może zastępować rzeczywistego obrazu zawodu, jeżeli dana sytuacja może zostać pokazana.
Narzędzia AI mogą być wykorzystywane pomocniczo przy tworzeniu elementów graficznych, animacji lub postprodukcji. Nie powinny zastępować rzeczywistego obrazu zawodu tam, gdzie możliwe jest wykonanie nagrań. Narzędzia AI mogą być zastosowane jedynie jeśli zachodzi potrzeba przedstawieniea zagadnień trudnych i niebezpiecznych do sfilmowania, procesów niewidocznych gołym okiem lub treści wymagających dodatkowej wizualizacji, przy zachowaniu nadrzędnej roli materiału dokumentującego rzeczywiste lub odzwierciedlające rzeczywiste środowisko pracy. Materiały generowane lub zmieniane z wykorzystaniem AI powinny być odpowiednio oznaczane zgodnie z AI Act. .

X. Dostępność cyfrowa

Materiały multimedialne powinny być przygotowane z uwzględnieniem zasad dostępności cyfrowej, zgodnie z wytycznymi WCAG, tak aby umożliwić ich odbiór osobom o różnych potrzebach i rodzajach niepełnosprawności. W szczególności należy zapewnić napisy do treści mówionych oraz tekstowy odpowiednik najważniejszych informacji przekazywanych w filmie. Stosowane elementy graficzne i tekstowe powinny charakteryzować się czytelną typografią, odpowiednim kontrastem oraz przekazywać informacje w sposób niezależny od koloru. Tempo prezentacji treści powinno umożliwiać swobodne zapoznanie się z przekazywanymi informacjami, a narracja powinna być jasna, zrozumiała i dostosowana do grupy odbiorców. Przy opracowywaniu materiałów należy uwzględnić potrzeby osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w szczególności osób z niepełnosprawnością wzroku, słuchu oraz trudnościami w przetwarzaniu informacji.

XI. Informacja o kształceniu, zatrudnieniu i rozwoju

Informacje dotyczące przygotowania do zawodu powinny być krótkie, aktualne i dostosowane do odbiorcy. Należy wskazać najważniejsze możliwości kształcenia, zdobywania kwalifikacji lub praktycznego przygotowania.

XII. Aktualność i weryfikacja informacji

Treści powinny być aktualne na moment przygotowania filmu. Szczególnej uwagi wymagają informacje dotyczące nazw zawodów, możliwości kształcenia, technologii i organizacji pracy.
Informacje podatne na szybką dezaktualizację należy ograniczać w warstwie filmu. Scenariusz powinien zawierać datę przygotowania i weryfikacji oraz wykaz źródeł wykorzystanych do opracowania treści.

XV. Podsumowanie – zasada nadrzędna

Uniwersalny film zawodoznawczy powinien być krótką, dynamiczną i autentyczną opowieścią o pracy. Jego konstrukcja powinna prowadzić odbiorcę od zainteresowania przez obserwację konkretnego działania do

zrozumienia, na czym polega zawód, jakie kompetencje są w nim potrzebne, jak można się do niego przygotować i gdzie można wykorzystać zdobyte umiejętności.
Wspólnym mianownikiem wszystkich filmów powinny być: dynamiczne otwarcie, rzeczywisty bohater, autentyczne środowisko pracy, pokazanie procesu, obraz jako podstawowy nośnik informacji, krótka i naturalna narracja, spójna identyfikacja wizualna oraz wyraźny efekt końcowy.
Uniwersalność nie oznacza identycznego filmu dla każdego zawodu. Oznacza wspólny standard, który pozwala zachować spójność całej serii, a jednocześnie daje możliwość pokazania tego, co w każdym zawodzie jest najważniejsze i najbardziej charakterystyczne.